

Jak pracować z pakietem edukacyjnym?

Zebrane w prezentowanej Państwu publikacji scenariusze zajęć są elementem projektu pt. Nauka o Holokauście dla lepszej przyszłości (przeciwdziałanie ksenofobii i wykluczeniu). Przygotowane scenariusze zajęć mogą posłużyć jako inspiracja i podpowiedź zarówno w propozycjach wyboru metod i technik pracy, jak i w zakresie wyboru źródeł i pomysłów dydaktycznych. Na etapie planowania zajęć należy pamiętać nie tylko o zróżnicowanym wieku uczniów, ich kompetencjach ale i rozwoju emocjonalnym, dojrzałości. Poprzez nawiązanie do wydarzeń historycznych autorzy scenariuszy chcieli pobudzić odbiorców zajęć, bez względu na wiek, do refleksji o przeszłości z myślą o przyszłości.

Wiele zachodzących obecnie procesów społecznych budzi niepokój. Narastająca fala uprzedzeń, mowa nienawiści, rasistowskie ataki, negacjonizm, ksenofobia, nacjonalizm itd. są dziś powszechne. W naszym mieście, mieście Solidarności, szacunku, mieście spotkań nie możemy nie reagować na takie postawy. Tylko rozmowa, praca z uczniami, ale też i z dorosłymi mieszkańcami miasta może przynieść zmianę postaw i zachowań.

Przedstawiony zestaw scenariuszy jest oparty na wystawach znajdujących się w wyjątkowej przestrzeni – podziemiach Synagogi Pod Białym Bocianem. Synagogi, która poprzez swoją

historię mogłaby opowiedzieć niezwykle losy wrocławskich, niemieckich i polskich Żydów. Wydarzenia dobrych i złych czasów: nocy kryształowej, wojny, Zagłady, odrodzenia społeczności po wojnie i wydarzeń 1968 roku.

Wszystkie scenariusze nawiązują do obowiązującej podstawy programowej szkoły podstawowej i ponadpodstawowej. Nauczyciele mogą je realizować na wielu przedmiotach – historii, wiedzy o społeczeństwie, języku polskim, sztuce, filozofii, etyce, lekcjach do dyspozycji z wychowawcą itd. Mogą być elementem większych projektów edukacyjnych, szkolnych, miejskich (np. Szkoła w mieście, Edukacja w miejscach pamięci), czy zajęć pozalekcyjnych.

Każde wyjście uczniów w przestrzeń historyczną, każde zajęcia przeprowadzane w nowym otoczeniu ułatwiają percepcję i zapamiętywanie, pobudzają do refleksji. Niezwykła wystawa pt. Nieukończone życia poprzez wykorzystanie fragmentów spektakli – recytacje utworów literackich, pieśni, prezentację dzieł sztuki, niezwykłych życiorysów artystów z różnych stron Europy, skłania młodych ludzi do empatii i zaangażowania w proces edukacyjny.

W edukacji historycznej i antydyskryminacyjnej od dawna zwraca się uwagę na nauczanie przez pryzmat jednostki, indywidualne losy ludzi, rodzin, grup społecznych. Poprzez ich doświadczenia, „obserwowanie” życia, łatwiej

uczyć zachodzących procesów historycznych, łatwiej zapamiętywać wydarzenia, konteksty kulturowe, religijne, społeczne itd. Ma to szczególne znaczenie w edukacji o Holokauście. Właściwa edukacja o Holokauście to nie tylko przekazywanie wiedzy, ale i wzbudzanie empatii wobec ofiar, ponowne przywrócenie im tożsamości, przywołanie imion, nazwisk, historii rodzin na tle szerszej historii Polski, Europy i świata. Uświadomienie, że podczas Holokaustu zginęły tysiące obywateli polskich pochodzenia żydowskiego.

Losy artystów przedstawione na wystawie Nieukończone życia różni miejsce pochodzenia, kraj zamieszkania, język, rodzaj sztuki jaki uprawiali, ale łączy w końcu jedno - Zagłada. To niezwykle ważny zbiór biografii europejskich artystów pochodzenia żydowskiego i ich dzieł, który przemawia niezwykle mocno. Słuchając pieśni, wierszy, oglądając obrazy i rysunki – działamy na zmysły, wyzwalają się emocje, których zaangażowanie w proces edukacyjny wspomaga zapamiętywanie, pobudza do empatii, refleksji oraz dyskusji o historii, teraźniejszości i przeszłości.

Podczas zajęć uczniowie rozwijają ważne kompetencje niezbędne współczesnemu człowiekowi, takie jak: odróżnianie opinii od faktów, hierarchizacja zjawisk i procesów społecznych i historycznych, argumentowanie, prezentacja wypracowanych wniosków, łączenie informacji pochodzących z różnych źródeł i ich krytyczna weryfikacja. Umiejętność selekcji i analizy

gromadzonego materiału źródłowego staje się dziś wyzwaniem dla młodych ludzi, dlatego autorzy scenariuszy położyli nacisk na korzystanie z różnorodnych źródeł oraz ich ocenę i interpretację.

W prezentowanych scenariuszach autorzy wykorzystali liczne formy i metody pracy. Większość z nich jest znana nauczycielom – wykład, dyskusja, praca w grupach, praca z tekstem czy prezentacja. Przedstawiamy kilka przydatnych form i metod pracy podczas zajęć.

Cytując Roberta Frosta, jednego z najwybitniejszych poetów amerykańskich: „Ja jako nauczyciel nie poszerzam ludzkich umysłów, ja je przebudzam”, mamy nadzieję, że przygotowane scenariusze oraz wystawy nie tylko dostarczą wiedzy, wzruszą, ale posłużą do „przebudzaniu umysłów” uczniów i skłonią ich do refleksji.

Scenariusze zajęć, czy wybrane ich fragmenty doskonale nadają się także dla dorosłych. Jak zawsze to do edukatora i edukatorki należy dostosowanie treści i form pracy do uczestników zajęć. W edukacji dorosłych warto przytoczyć dwa cytaty:

„Otwierając dorosłe umysły, nie przeciążaj ich. Włóż tam tylko iskrę”.

Anatole France

„Nauczyciel otwiera tylko drzwi, a dorosły uczeń wejść już musi sam”.

Chińskie powiedzenie

Ewa Skrzywanek

FORMY I METODY PRACY

Wykład - pozwala na poznanie, szybkie zdobycie wiedzy. Ważne, aby nie był jednostronnym, nudnym przekazem nauczyciela czy ucznia wygłaszającego referat. Wykład powinien być interaktywny, angażujący i włączający słuchaczy, może mu towarzyszyć seria pytań i odpowiedzi, prezentacja multimedialna, fragment filmu, nagrania itp.

Prezentacja – wystąpienie publiczne, które ma także za zadanie przekazanie w sposób atrakcyjny treści. Może zawierać filmy, grafikę, wykorzystywać zasoby Internetu itd. Może być też formą plakatu podsumowania pracy zespołu prezentującego opracowane zagadnienie.

Symulacja - służy lepszemu zrozumieniu przeszłości/przyszłości. Uczniowie wczuwają się w odgrywane postaci. Pozwala na lepsze zapamiętywanie prezentowanych treści, ponieważ symulacja jest naśladowaniem rzeczywistości „na niby”. Jej celem jest bezpieczne ćwiczenie różnych sytuacji. Jest to skuteczny sposób pokazania uczestnikom, jak należy postępować w konkretnej sytuacji, uczy nabywania doświadczeń, a także przyjmowania uwag w bezpiecznej formie.

Graffiti - to metoda, która rozwija u dzieci twórcze myślenie, pozwala na przyjmowanie przez dzieci do wiadomości nowych niezwykłych pomysłów (np. poprzez niedokończone zdania), dzięki której można wytworzyć i wzmocnić dobry klimat w grupie. Dobry sposób dzielenia się z innymi swoimi pomysłami, dostrzegania różnych aspektów zawartych w jednym temacie.

Mapa myśli - ułatwia zapamiętywanie i rozwija kreatywność. W tworzeniu przestrzennych notatek pomaga: wykorzystanie koloru, rysunków, dbałość estetyczna - efekt mapy myśli. Skuteczna oraz jasna organizacja wiedzy, systematyzowanie wiadomości wspomaga kojarzenie, a tym samym zapamiętywanie.

Dyskusja – obecnie chyba najważniejsza metoda w edukacji. Niezwykle przydatna w kształtowaniu postaw obywatelskich, edukacji

antydiskryminacyjnej itd. Służy do badania różnych zagadnień, rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji, skłonienia grupy do analizy postaw, pobudza logiczne myślenie, uczy dyskusji, prezentowania własnego stanowiska. Poprzez wspólne poszukiwania rozwiązań uczestnicy wypracowują poglądy i uczą się osiągania kompromisów. Metoda skłania do krytycznego i twórczego myślenia oraz łączenia wiedzy z doświadczeniem. **WAŻNE** - do dyskusji muszą być przygotowani zarówno uczestnicy, jak i prowadzący. Istnieje wiele rodzajów dyskusji (panelowa, punktowa itd.) od nauczyciela i warunków, w których pracuje, zależy wybór odpowiedniej metody.

Burza mózgow - jest techniką służącą do rozwiązywania problemów. Polega na szybkim zebraniu wielości skojarzeń, pomysłów, wykorzystywaniu wspólnej wiedzy i energii zespołu. Uczestnicy zgłaszają pomysły i rozwiązania, które nie podlegają ocenie i osądzaniu, aż do sporządzenia ostatecznej listy pomysłów do dalszych wspólnych rozważań. Rozwija kreatywne myślenie, uczy porządkowania i wyboru przydatnych w dalszej pracy pomysłów.

Praca w grupach (w zespołach) – jedna z najważniejszych metod pracy w edukacji (patrz - kompetencje kluczowe) przygotowująca uczniów do o aktywnego udziału w życiu społecznym. Uczy współpracy, akceptowania różnic indywidualnych, sprawnego komunikowania się i negocjowania. W pracy grupowej ważny jest dobór metod i technik, które umożliwiają poszerzenie zakresu wiedzy i pomagają uczniom w szybszej adaptacji do nowych warunków - uczenia się przez doświadczenie. W ramach procesu grupowego istnieją stałe elementy np.: musi być określony cel, czas, stosowane pomoce, opis przebiegu ćwiczenia, podsumowanie pozwalające uczestnikom zająć na przemyślenie i odniesienie się do ćwiczenia oraz podzielenie się uwagami.

Śnieżna kula - kształci umiejętność negocjowania i formułowania myśli. Dyskusja daje szansę każdemu uczniowi na wyrażenie swojego zdania na zadany temat i argumentowania. Uczniowie rozwiązują zadany problem/

tworzą definicje samodzielnie, następnie uzgadniają swoje stanowiska w dwójkach, czwórkach, ósemkach itd. Na koniec wypracowują jedno wspólne stanowisko/definicję dla całej klasy.

Praca z materiałami źródłowymi - dotyczy zdobywania wiedzy, zwłaszcza historycznej. Jest stosowana z powodzeniem na wielu innych przedmiotach. Uczy analizy, krytycznego podejścia do źródła, dostrzeganie ciągłości i zmiany, uwzględniania etycznego wymiaru przeszłości. Przybliża uczniom, język, wydarzenia, opis życia itd. z czasów którymi się zajmują.

Przygotowanie do zajęć w Centrum Kultury i Edukacji Żydowskiej w Synagodze Pod Białym Bocianem:

1. Odwiedź wcześniej miejsce do którego zamierzasz zaprosić klasę/grupę
2. Jeśli to niemożliwe obejrzyj miejsce na stronie internetowej FBK, przeczytaj o nim
3. Zobacz wcześniej wystawę/y lub zapoznaj się z informacjami o nich na stronie FBK
4. Umów termin wizyty w Centrum
5. Wybierz scenariusz zajęć adekwatny do poziomu edukacyjnego oraz przygotowania swoich uczniów
6. Porozmawiaj z uczniami gdzie i w jakim celu idziecie
7. Możesz poprosić uczniów o wcześniejsze przygotowanie wybranych przez Ciebie zagadnień, informacji, materiałów źródłowych, filmów
8. Zadbaj o ewaluację po zajęciach. Poproś o podzielenie się uwagami, refleksjami po przeprowadzonej lekcji
9. Dokonaj podsumowania w wybrany przez siebie sposób (np. zadanie domowe, plakat, kolaż, notatka...)